

Türkçe Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatına İlişkin Görüşleri

Esmâ DUMANLI KADIZADE ¹, Gamze NERGİZ ²

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşlerini tespit etmek ve Türkçe öğretmenlerinin derslerinde çocuk edebiyatından ne şekilde faydalandıklarını belirlemektir. Çocuk edebiyatı bazı lisans programlarında verilen bir ders olmanın ötesinde yaşamla oldukça iç içe bir alandır. Çocuk kitaplarının hazırlanmasında "çocuğa görelilik" ve "çocuk gerçekliği" ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bilinçle kaleme alınan kitapların çocuklarla buluşturulmasında Türkçe öğretmenlerine sorumluluklar düşmektedir. Bu nedenle Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri önem taşımaktadır. Çalışmanın evrenini Mersin il merkezinde bulunan ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise bu okullar içinden basit seçkisiz yöntemle seçilen beş ortaokulun Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, daha çok görüşe ulaşmak amacıyla, "Türkçe Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatına İlişkin Görüşleri" isimli anket kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, Çocuğa Görelilik, Çocuk Gerçekliği, Okuma Kültürü

Views Of Turkish Teachers On Children's Literature

Abstract

The aim of this scientific study is to determine the views of Turkish teachers on children's literature and to determine how Turkish teachers benefit from children's literature in their own lessons. Children's literature lecture learned in some undergraduate programs, it is not only a course, but also a domain intertwined with life. Children's literature plays an important role in educating individuals who have acquired a reading culture. When preparing children's books, the principles of "child relativity" and "child reality" should be considered. Turkish teachers should take responsibility for bringing together books written and narrated with this conscience to children. To this respect, the views of Turkish teachers on children's literature are very important. The universe; the population and samples of this study consist of Turkish teachers working in secondary schools in Mersin city centrum. As to the sample/paradigm of the study, Turkish teachers of five secondary schools selected from these schools by simple and random sampling method consist of. In this research, as a data collection tool, a questionnaire called "Views Of Turkish Teachers about Children's Literature" was used to reach more opinions.

Keywords: Children's literature, Relativity to child, Child Reality, Reading Culture

¹ Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, esmakadizade@mersin.edu.tr, OrcID: 0000-0002-6882-6234

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Gamze NERGİZ, Mersin Üniversitesi, gamzenergiz@hotmail.com

GİRİŞ

Çocuk edebiyatının hareket noktası çocuktur. Çocuğun gelişim dönemi, ilgi ve ihtiyaçları, duygu, düşünce, hayal dünyası çocukların çocuk edebiyatından beklentilerini etkiler. Her gelişim döneminde çocuğun fizyolojik ve psikolojik yapısında birtakım değişiklikler görülecektir. Dolayısıyla çocuk edebiyatı bu değişime ayak uydurabilmeli ve çocuğun beklentilerini karşılayabilmelidir. Bunun için en önemli dayanak "çocuk gerçekliği" ve "çocuğa "görelilik" ilkeleridir. Bu iki ilkeyi göz ardı eden kitapların çocuklar için uygun olduğunu söylemek mümkün değildir. İçerikte ve dilde çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemini göz önünde bulunduran kitaplar çocuğa okuma alışkanlığı kazandıracak, çocuğun edebiyattan keyif almasını sağlayacak ve çocuğun sanatsal gelişimine katkı sağlayacaktır.

Çocuk edebiyatının ortaya çıkmasında çocuk ve çocukluk kavramları etkili olmuştur. Genel edebiyat içerisinden ayrılıp çocuklara değinen bu edebiyat başlangıçta yetişkinler için yazılan kitapların çocuklar tarafından okunmasıyla varlığını hissettirmiştir. "İnsan yavrusu" şeklinde nitelendirilen çocukların yetişkinlerden ayrı bir birey olduklarının fark edilmesi ve onların "çocuk" kimliklerine saygı duyulmasıyla birlikte onlara özel eserler kaleme alınmaya başlanmıştır. Bu eserler kaleme alınırken çocukların zihinsel, sosyal, duygusal, psikolojik özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Çocuklar için kaleme alınan eserlerde göz önünde bulundurulan bir diğer husus da onların dil gelişimi olmuştur. Çocuk edebiyatı sayesinde çocuk içinde bulunduğu kültürü tanır, kültürel mirası tanır, evrensel değerleri öğrenir, estetik zevk edinir.

Çocuk edebiyatında da, tıpkı edebiyatta olduğu gibi, ninni, tekerleme, sayışmaca masal, mani, hikâye, roman gibi türler vardır. Her bir tür ayrı bir öneme sahiptir ve her tür çocuğa ayrı bir kazanım sağlamaktadır. Edebiyat ile çocuk edebiyatı arasında türsel farklılıklar olması gerektiği gündeme getirilmiştir. Çocuk edebiyatının farklı türler içermesi gerektiği ile ilgili görüşlerin ortaya atılması aynı zamanda bu edebi türün sınırlarının çizilmesi gerektiğini de gündeme getirmiştir. Ancak kültürel anlamda çocuk edebiyatının yetişkin edebiyatından farklı olduğunun fark edilmesi bile neredeyse bir yüzyıldan fazla bir süreyi kapsadığı için ortaya çıkan bu yeni edebi türün kendine ait özelliklerinin belirlenmesi ve belirsizlikten kurtarılması yaklaşık yüz elli yıllık bir süreç sonunda gerçekleşir. Bu durum, çocuk edebiyatının ancak 19.yüzyılın ortalarına doğru genel edebiyatın içinde özel bir yer edinebildiği anlamına gelir (Can, 2014, 12).

Literatür incelendiğinde çocuk edebiyatına ilişkin pek çok farklı tanım görmek mümkündür. Çocuk edebiyatının tanımı, çerçevesi, içeriği, gerekliliği uzun bir süre tartışma konusu olmuştur. Tarihsel süreç içerisinde çocuk edebiyatının gelişimine bakıldığında çocukların yetişkinlerle birlikte hal masalları, efsaneler dinledikleri görülecektir. Daha sonraki dönemlerde ise yetişkinler için yazılan kitapları okuyarak okuma deneyimi kazandıkları görülecektir. "Matbaanın bulunuşundan yaklaşık üç yüz yıl sonra, çocuklar için az sayıda alfabe kitapları ya da konusu incelik veya nezaket olan kitaplar basılmıştır. Bu kitapları günümüzde çocuk edebiyatı eserleri olarak adlandırmak oldukça zordur (Can, 2014, 12)." "Çocukluk" kavramı 17. yüzyılın başlarında kabul görmüş ve ancak bu tarihte çocukların dünyasının yetişkinlerin

dünyasından ayrı olduğu, çocukların da kendilerine has ilgi ve ihtiyaçlarının olduğu fark edilmeye başlanmıştır. Böylece çocuk edebiyatının doğuşuna zemin hazırlanmış olur. Tanzimat Dönemi çocuk edebiyatı için önemlidir. Bu dönemde aydınlar yabancı yayınları takip ederek ya da yurt dışına giderek çocuklara yönelik ilk edebi metinleri çocuklarla tanıştırmışlardır. Bu dönem ürünleri daha çok çeviri ağırlıklı olup daha sonra sayıları az da olsa özgün ürünler verilmeye başlanmıştır. 2. Meşrutiyet'in ilanından sonra çocuk edebiyatı canlılık kazanacak ve önemli eserlerle varlığını sürdürecektir.

Çocuklar ve yetişkinler arasındaki farklar göz önünde bulundurulduğunda yetişkinler için yazılan eserlerin çocuklar için uygun olmayabileceği rahatlıkla anlaşılabilmektedir. Geçmişte olduğu gibi bugün de, edebiyattan ayrı bir şekilde sadece çocukları göz önünde bulundurarak onlar için ayrı bir edebiyat fikrine karşı çıkanlar vardır. Geçmişte hedef kitlesi çocuk okuyucu olan ve doğrudan onların gelişim dönemleri, ilgi ve ihtiyaçları gözetilerek kaleme alınan eserler bulunmadığı veya bu eserlerin sayısının az olması nedeniyle bu dönemde çocuklar yetişkinler için yazılan kitapları okumuşlardır. Çocuk edebiyatı fikrine karşı çıkanlar bu durumu ileri sürmektedirler (Oğuzkan, 2013). Günümüzde çocuklar için eser kaleme alan, onlar için kitap görselleri hazırlayan yazar ve ressamın sayısı artmıştır. Bu durum çocuk edebiyatının lehinedir. Zaman içerisinde çocuk edebiyatı kapsamına giren eserlerde niceliksel ve niteliksel yönden olumlu gelişmeler yaşanmıştır. "...bazı ülkelerde -örneğin ABD, Almanya, İngiltere, vb.- içinde yaşadığımız yüzyıl çocuk edebiyatı açısından bir "altın çağ" olarak nitelendirilmektedir. Yurdumuzda da son 20-25 yıl içinde bu alanda dikkate değer ilerlemeler olmuştur (Oğuzkan, 2013, 4). Bu olumlu gelişmelere karşın hedef kitlesi çocuklar olduğu halde onları olumsuz yönden etkileyebileceği düşünülen kitaplar da maalesef kitap raflarında kendine yer bulmaktadır. Bu noktada öğretmenin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri ve bilgisi oldukça önemlidir.

Çocuk edebiyatı çatısı altında değerlendirilen kitaplar çocuklarda okuma sevgisi oluşturmali, onların okuyan, düşünen, nitelikli ve niteliksiz kitaplar arasında ayırım yapabilen, yaşamlarının ileriki evrelerinde okuma kültürü edinmiş bireyler olmalarına katkı sağlamalıdır. Çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönden gelişmelerinde olumlu etkilere sahip olmalıdır.

Çocuk edebiyatı 17. yüzyılın başlarında ortaya çıkmasından günümüze kadar edebiyatçılardan eleştirmenlere, politikacılardan toplum bilimcilere, editörlerden ebeveynlere ve eğitim bilimcilerden kütüphanecilere kadar geniş bir yelpazeyi kapsayan toplulukların yoğun eleştirisi altında gelişmeye devam etmektedir. Çocuk edebiyatı özellikle son yüzyılda edebi bilimlerde tartışma konusunun ilgi odağı haline getirilmektedir (Can, 2014,3). Bu çalışmanın hedefi de bu kadar tartışmaya açık olan çocuk edebiyatı ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini almaktır. Çocuk, çocuk edebiyatı ürünleriyle ilk olarak ailesi vasıtasıyla tanışır. Daha sonra okul döneminde devreye öğretmenler girer. Okul çağındaki çocuk için öğretmenin yaptıkları, söyledikleri büyük önem teşkil eder. Bu nedenle öğretmenlerin çocuk edebiyatına ilişkin bilgileri ve görüşleri büyük önem kazanmaktadır. Burada en çok görev de Türkçe öğretmenlerine düşmektedir. Öğretmenlerden beklenen çocuklara sadece okuma yazmayı öğretmeleri değildir. Öğretmenlerden, özellikle de Türkçe öğretmenlerinden,

çocukta okuma hevesi uyandırması ve onlara yeni bir dünyanın kapılarını aralayacak kitaplar tavsiye etmesi beklenmektedir. Türkçe öğretmenlerinden beklenenlere çocuk edebiyatı ürünlerini takip etmesi, derslerini işlerken çocuk edebiyatı ürünlerinden yararlanması, çocukların gelişim özelliklerine uygun kitapları bilmesi, çocuğun okuma

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı, modeli, evreni, örnekleme, verilerin toplanması ve analizi ele alınacaktır.

Amaç

Çocukların gelişmekte olan iç ve dış dünyalarına katkıda bulunması, çocukları yaşam gerçeklerine hazırlaması, çocukların yaratıcılığını harekete geçirmesi, temel dil becerilerini geliştirmesi, eleştiri yeteneklerini geliştirmesi, kendilerini ve diğer insanları anlamasını sağlaması ve hoşça vakit geçirmelerini sağlaması yönlerinden birçok katkısı olan çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuğun karşılaşmasını sağlamadaki ilk görev ailenin, daha sonra da öğretmeninindir. Bu çalışma Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşlerini tespit etmeyi ve derslerinde çocuk edebiyatından ne şekilde faydalandıklarını belirlemeyi ve alan yazına bu konuda katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde tasarlanmıştır. "Türkçe Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatına İlişkin Görüşleri" isimli anket örneklem grubuna uygulanmış ve karşılaşılan durumla ilgili tarama yapılması hedeflenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Mersin il merkezinde bulunan ortaokullardaki Türkçe öğretmenleridir. Örneklem ise bu evrenden ulaşılan beş okuldaki Türkçe öğretmenleridir. Çalışmaya ilişkin gerekli izinler alınmış; anket, örneklem oluşturulan Türkçe öğretmenlerine uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak "Türkçe Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatına İlişkin Görüşleri" isimli anket uygulanmış. Anket hazırlanırken konuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve bir madde havuzu oluşturulmuştur. Bu maddeler iki ölçme uzmanının, iki Türkçe öğretmenin ve bir Türkçe öğretimi uzmanının görüşüne sunulmuştur. Alınan dönütlere göre maddeler yeniden şekillendirilmiş ve 27 maddeden oluşan anket uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Anket çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular biçiminde hazırlanmış, öğretmenlerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra araştırmanın örneklemini oluşturan okullara gidilerek Türkçe öğretmenlerine çalışmanın amacı anlatılmış ve konuyla ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Çalışmada nicel yöntem benimsenmiştir, çok sayıda kişiye kısa zamanda ulaşmayı sağlaması sebebiyle "Türkçe Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatına İlişkin

Görüşleri” isimli anket oluşturulmuştur. “Aynı değişkenler hakkında çok sayıda kaynaktan bilgi toplanmasını içeren surveylerde gözlemle görüşme gibi çeşitli veri toplama teknikleri kullanılmakla birlikte en sık başvurulan veri toplama tekniği ankettir.” (De Vaus, 1990, 3).

Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde hesapları kullanılmıştır. Anket formundaki farklı tarzda sorulara yer verilmiştir. Bu sorulardan 2'sinin (bkz:1 ve 5. sorular) cevabı sürekli değişken (iki birim arasında sonsuz değer alabilen), 22 tanesi kategorik cevap gerektiren ve 3 tanesi de açık uçlu sorudur. Bu nedenle her soru tek tek ele alınmış, her sorunun analizi ayrı ayrı yapılmıştır.

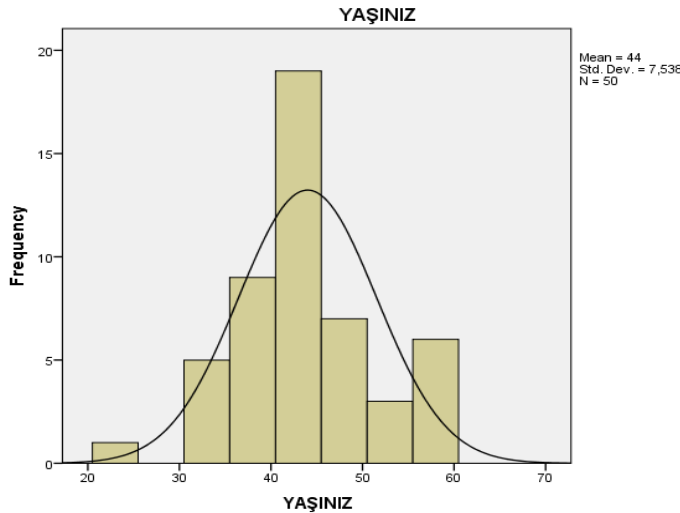
BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın örneklemini oluşturan ve Türkçe öğretmenliği yapan öğretmenlerin yaş ortalamaları 44 iken çalışma yıllarının ortalaması ise 21,55'tir. Öğretmenlerin 27'si kadın (54,0), 23'ü erkek (46,0) tir. Çocuğu olmayan 1 kişi (2,0) vardır.

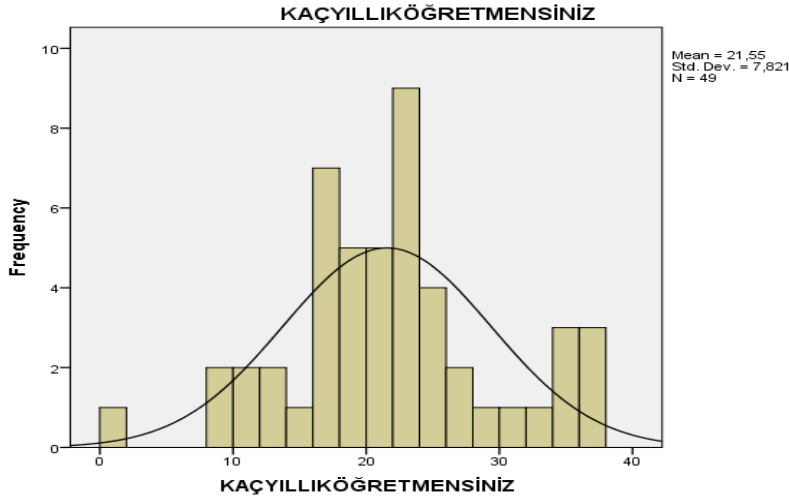
Tablo 1. Türkçe Öğretmenlerinin Yaş ve Meslekte Çalışma Yıllarına Göre Dağılımı

	YAŞINIZ	KAÇ YILLIK ÖĞRETMENSİNİZ
Valid	50	49
Missing	0	1
Mean	44,00	21,55
Median	44,00	21,00
Std. Deviation	7,538	7,821
Minimum	23	1
Maximum	60	37

Grafik 1. Türkçe Öğretmenlerinin Yaş Dağılım Grafiği

Grafik 2. Türkçe Öğretmenlerinin Çalışma Yıllarının Dağılımı Grafiği

Tablo2. Türkçe Öğretmenlerinin Cinsiyetleri

Cinsiyetiniz

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
KADIN	27	54,0	54,0	54,0
Valid ERKEK	23	46,0	46,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Tablo 3. Türkçe Öğretmenlerinin Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumları

Çocuğunuz

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
VAR	49	98,0	98,0	98,0
Valid YOK	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Öğretmenlerin (1 kişi hariç) çocuk sahibi olmaları bu çalışma açısından avantaj sayılabilir. Çünkü kendi çocuğunun gelişimini takip eden anne-babalar öğrencilerinin gelişim süreçlerini de daha iyi takip edebilecek ve onların ihtiyaçlarına cevap vermeleri bir nebze daha kolaylaşacaktır.

Tablo 4. Türkçe Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Türü

Mezun Olduğunuz Okul

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
EĞİTİMFAKÜLTESİ	26	52,0	52,0	52,0
EĞİTİMENSTİTÜSÜ	5	10,0	10,0	62,0
Valid FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ	19	38,0	38,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Tablo 4'e göre Türkçe öğretmenliği yapan öğretmenlerin %52,0 si Eğitim Fakültesi mezunudur. Tablo 4 incelendiğinde çoğunluğun eğitim fakültesi mezunu olduğu görülmektedir. Çalışma merkez ortaokullarda yapıldığı için eğitim enstitülerinden mezun ve görev yılı fazla öğretmenler de vardır. Bu durum çalışma için bir avantaj sayılabilir. Çünkü görev yılı fazla olan öğretmenlerin daha tecrübeli olduğu varsayılmaktadır. Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin oranı %10'dur. Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu öğretmenlerin oranıysa %38,0'dir.

Tablo 5. Türkçe Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Takip Dağılımları

Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Nerelerden Takip Edersiniz

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	1	2,0	2,0	2,0
KİTAPÇILAR	7	14,0	14,0	16,0
12	8	16,0	16,0	32,0
123	17	34,0	34,0	66,0
Valid 13	7	14,0	14,0	80,0
YAYINEVLERİ	1	2,0	2,0	82,0
23	1	2,0	2,0	84,0
İNTERNET	8	16,0	16,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

1: Kitapçılar 2: Yayınevleri 3: İnternet

Türkçe öğretmenlerinin %34'ü çocuk edebiyatı ürünlerini kitapçı, yayınevi ve interneti kullanarak takip ettiklerini söylerken %16'sı kitapçı ve yayınevlerinden takip ettiklerini, yine %16'lık bir kısmı çocuk edebiyatı ürünlerini sadece internetten takip ettiklerini söylemiştir.

Çocuk edebiyatı ürünlerini sadece kitapçılardan takip edenlerin oranı %14,0'tür. Sadece yayınevlerinden takip edenlerin oranı ise %2,0'dir. Buradan hareketle değişen çağa ve gelişen teknolojiye paralel olarak Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünlerini takip etme süreçlerinin farklılık gösterdiğini söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin 17'si (34,0) öğretmenlik eğitimi aldığı okulda çocuk edebiyatı dersi almışken 32'si (64,0) çocuk edebiyatı dersi almamıştır. 1 öğretmen (2,0) ise bu konuya ilişkin soruyu boş bırakmıştır.

Çocuk edebiyatı dersi almayan öğretmenlerin sayısı çocuk edebiyatı dersi alan öğretmenlerin sayısından çok olmasına rağmen çocuk edebiyatı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünen Türkçe öğretmenlerinin oranı % 60,0'dır. Türkçe öğretmenlerinin %98'i çocuk kitaplarının temel dil becerilerini olumlu yönde etkilediğini düşünürken %2,0'si böyle düşünmemektedir. Çocuk kitaplarının biçim ve içerik yönünden sahip olması gereken nitelikleri bildiğini söyleyen Türkçe öğretmenlerinin oranı 62,0'dir. Bu soruyu "Kısmen biliyorum" şeklinde yanıtlayanların oranı ise 38,0'dir.

Öğrencilerimin yeni çıkan çocuk edebiyatı ürünlerine nadiren ulaşabildiklerini düşünen öğretmenlerin oranı %70,0'tir. "Çocuk edebiyatı eserlerini ne sıklıkla okursunuz?" sorusuna en çok verilen cevap %68,0'lik bir oranla "Nadiren" olmuştur. "Çocuk edebiyatı ürünlerinden dersimi işlerken faydalanırım" ifadesinde "Sık sık" diyenlerin oranı % 56,0 iken "Nadiren" diyenlerin oranı %44,0'tür. "Yerli çocuk edebiyatı eserlerinin çocukları büyük ölçüde olumlu davranışlara yönelttiğini düşünüyorum" ifadesinde "Sık sık" diyenlerin oranı %62,0 iken "Nadiren" diyenlerin oranı %38,0'dir.

"Yabancı (çeviri) çocuk edebiyatı eserlerinin çocukları büyük ölçüde olumlu davranışlara yönelttiğini düşünüyorum" ifadesinde "Sık sık" diyenlerin oranı %56,0 iken "Nadiren" diyenlerin oranı %42,0'dir. "Öğrencilerime tavsiye ettiğim kitapların onların gelişim özelliklerine uygun olmasına dikkat ederim" ifadesinde "Sık sık" seçeneğini işaretleyen Türkçe öğretmenlerinin oranı %94,0'dır. "Öğrencilerime tavsiye ettiğim kitapları tanıtırım." ifadesinde "Sık sık" seçeneğini işaretleyen Türkçe öğretmenlerinin oranı %88,0'dir.

"Velilerimi çocuk kitapları hakkında bilinçlendiririm." ifadesinde "Sık sık" seçeneğini işaretleyen Türkçe öğretmenlerinin oranı %64,0 iken "Nadiren" seçeneğini işaretleyenlerin oranı 34,0'tür. "Müfredatın, güncel çocuk edebiyatı ürünleri ile desteklenmesi gerektiğini düşünürüm." ifadesinde "Sık sık" seçeneğini işaretleyen Türkçe öğretmenlerinin oranı %90,0 iken "Nadiren" seçeneğini işaretleyenlerin oranı 10,0'dur.

"Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğa kazandırılmak istenen niteliklere uygun olmasına dikkat ederim." ifadesinde "Sık sık" seçeneğini işaretleyen Türkçe

öğretmenlerinin oranı %94,0'tür. "Çocuk edebiyatı ile ilgili yeni yayınları takip ederim." ifadesinde "Sık sık" seçeneğini işaretleyen Türkçe öğretmenlerinin oranı %46,0 iken "Nadiren" seçeneğini işaretleyenlerin oranı 54,0'tür. "Çocuk edebiyatı ürünleriyle ilgili diğer öğretmen arkadaşlarımla fikir alışverişi yaparım." ifadesinde "Sık sık" seçeneğini işaretleyen Türkçe öğretmenlerinin oranı %26,0 iken "Nadiren" seçeneğini işaretleyenlerin oranı 72,0'dir. "Çocuk edebiyatı alanına ilişkin araştırma yaparım." ifadesinde "Sık sık" seçeneğini işaretleyen Türkçe öğretmenlerinin oranı %24,0 iken "Nadiren" seçeneğini işaretleyenlerin oranı 70,0'tir.

Türkçe öğretmenlerine 3 tane de açık uçlu soru sorulmuştur:

- En beğendiğiniz ilk 3 yerli çocuk kitabının adını ve yazarını yazınız.
- En beğendiğiniz ilk 3 yabancı (çeviri) çocuk kitabının adını ve yazarını yazınız.
- Çocuk edebiyatı denilince aklınıza gelen ilk 3 türü yazınız.

Bu sorulara verilen cevaplara göre en beğenilen yerli yazar Ömer Seyfettin (Genellikle "Kaşağı" ile)'dir. Eflatun Cem Güney (Açıl Sofram Açıl), Muzaffer İzgü (Anneannem ve Ökkeş Serileri), Aziz Nesin (Şimdiki Çocuklar Harika), Gülten Dayıoğlu (Fadiş, Suna'nın Serçeleri) da beğenilen yerli yazarlardandır.

En beğenilen yabancı yazar Çocuk Kalbi adlı eseriyle Edmondo De Amicis'tir. Antoine de Saint- Exupery (Küçük Prenses), Jules Verne (Dünya'nın Merkezine Yolculuk, Dünya'nın Ucundaki Fener), Eleanor H. Porter (Polyanna), Vasconcelos (Şeker Portakalı), Christy Brown (Sol Ayağım) da beğenilen yabancı yazarlardandır.

En çok yazılan türler ise başta masal olmak üzere sırasıyla masal, hikâye (öykü), fabl olmuştur.

Çocuk edebiyatı ürünlerini seçerken en çok dikkat edilen unsur konu olmuştur. Konuyla birlikte yazara da dikkat edenlerin oranıysa %12,0'dir. Yayınevine, yazara, konuya, fiyata ve diğer özelliklere dikkat edenler ise %4,0 oranındadır.

Çocuk edebiyatı ürünlerini nadiren okuduklarını belirten Türkçe öğretmenleri derslerinde çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalandıklarını, velilerini çocuk kitapları hakkında bilinçlendirdiklerini söylemişlerdir. Bir Türkçe öğretmeninden okumalarında çocuk edebiyatı ürünlerine de yer vermeleridir. Aksi hâlde derslerini işlerken nitelikli eserlerden faydalanamaz, velilerine konuyla ilgili dönüt vermekte sıkıntı yaşayabilir.

Öğretmenlerin 17'si (34,0) öğretmenlik eğitimi aldığı okulda çocuk edebiyatı dersi almışken çocuk edebiyatı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünen Türkçe öğretmenlerinin oranı % 60,0'dır. Burada her iki bulgunun çelişmesi öğretmenlerin konuyla ilgi hizmet içi eğitimle veya başka bir yolla kendilerini geliştirme ihtimallerini akla getirmektedir.

Çocuk edebiyatı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşünenlerin oranı %40,0 iken çocuk edebiyatına ilişkin sık sık araştırma yapanların oranı %24,0'tür. Eğitimin hedefleri düşünüldüğünde bu iki oran arasındaki ilişkinin olumlu yönde bir seyir izlemesi gerektiği fark edilecektir. Diğer bir deyişle araştıran öğretmenlerin sayısı arttıkça konuya ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşünenlerin oranı azalacaktır.

Öğrencilerinin yeni çıkan çocuk edebiyatı ürünlerine ulaşamadığını düşünen 1 (%2,0), çocuk edebiyatı eserlerini hiç okumayan 1 (%2,0), yabancı (çeviri) çocuk edebiyatı eserlerinin çocuğu büyük ölçüde olumlu davranışlara yönelttiğini düşünmeyen 1 (%2,0), velilerini çocuk kitapları hakkında bilinçlendirmeyen 1 (%2,0), çocuk edebiyatı ürünleriyle ilgili diğer öğretmen arkadaşlarıyla fikir alışverişi yapmayan 1 (%2,0), çocuk edebiyatı alanına ilişkin hiç araştırma yapmayan 1 (%2,0) kişi vardır.

Açık uçlu sorularda bazı öğretmenlerin yerli ve yabancı (çeviri) eser ayrımını yapamadıkları, eser ve yazar sorulduğu hâlde ya sadece eseri ya da sadece yazarı yazdıkları, yazarların adlarını yanlış yazdıkları ve açık uçlu soruları boş bırakma eğiliminde oldukları gözlenmiştir.

Yapılan çalışmadan hareketle Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı diye bir edebiyatı kabul ettiğini ancak buna ilişkin bilgilerinin yeterli olmadığını, daha iyi bir seviyede olabileceğini söylemek mümkündür. Genel çerçevede çocuk edebiyatına ilişkin bilgilerinin geçmişteki eğitimlerine ve meslek hayatındaki tecrübelerine dayandığını da söyleyebiliriz.

Açık uçlu sorulara verilen cevaplardan hareketle öğretmenlerin derslerinde farklı çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalandığı düşüncesi belirmekte. Bu düşünce cevapların bazılarının çağdaş çocuk kitapları (Örn: Uçan Sınıf), bazılarının ise oldukça klasikleşmiş kitaplar (Kaşağı) olmasından kaynaklanmaktadır. Öyle ki Kaşağı bir çocuk kitabı olmamasına rağmen en beğenilen yerli çocuk eserleri arasında ilk sırada yer almaktadır.

Öğretmenlerin (1 kişi hariç) çocuk kitaplarının, temel dil becerilerini olumlu yönde etkilediğini düşünmesi olumlu bir sonuçtur. Çocuk, edebiyat eserleriyle dilin inceliklerine varabilecek, hoşça vakit geçirebilecek, eğlenebilecektir. Örneğin bir ninni, bir masal dinleyecek; yeni öğrendiği bir bilmeceyi, sayısmacayı arkadaşlarıyla söyleyecektir. Canı sıkıldığında bir kitabın sayfasını aralayıp okuyacak belki de okudukları onda yeni bir ufuk açacak, o da yazacaktır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkçe öğretmenlerinin %52,0'ı eğitim fakültesi mezunu olsa da öğretmenlerin %38,0'lık bir kısmı fen-edebiyat fakültesi mezunudur. Bu nedenle çocuk dünyasını anlamakta, çocuğa görelilik ilkesini sağlamakta eğitim fakültesi mezunu kişilere göre dezavantajlı oldukları düşünülmektedir.

Öğretmenlik dersi aldıkları okulda çocuk edebiyatı dersi almayan öğretmenlerin fazlalığı dikkat çekmektedir. Bu kişilerin fen-edebiyat fakültesi mezunu oldukları düşünülmektedir.

Öğrencilerine tavsiye ettikleri kitapların onların gelişim özelliklerine uygun olmasına sık sık dikkat ettiklerini söyleyen öğretmenlerin oranı %94,0'dır. Eğitim fakültesinde dört yıl boyunca çocuğa ilişkin eğitim alan Türkçe öğretmenleri ve kısa bir sürede bu eğitimi alan fen-edebiyat fakültesi mezunlarının aynı görüşte olmaları onların bu alana ilişkin araştırma yaptıklarını düşündürürken çocuk edebiyatına ilişkin sık sık araştırma yapan öğretmenlerin oranı %24,0'tür. Bu durum da öğretmenlerin çocukların

gelişim özelliklerini bildiklerini sandıklarını ya da meslekî tecrübeleriyle öğrendiklerini düşündürmektedir.

Çocuk edebiyatı; okuyan, araştıran bireyler yetiştirmenin ilk adımı olarak düşünülebilir. Bu nedenle çocukta okuma sevgisi uyandıracak, ona yeni bakış açıları kazandıracak nitelikte eserler seçmek son derece önemlidir.

Okuma kültürü edinebilme sürecinde yazınsal nitelikli, sanatçı duyarlılığıyla oluşturulmuş, çocuğun ruh sağlığını şiddet öğeleri, argo sözcükler ve öğretici üslubuyla örselemeyen ve en önemlisi de çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişimine, anlam evrenine uygun, yaş düzeyi bağlamında gereksinimlerini karşılayan çocuk kitaplarıyla buluşturulması en önemli ve temel adımdır. Çocuğu ve anne babayı doğru kitaplarla buluşturma görevi ise Türkçe öğretmenlerinin temel sorumluluklarından (Mert, 2016, 1269).

Kurt ve Arslan ise “Türkçe Öğretmen Adaylarının Çocuk Edebiyatı Eserlerine Yönelik Görüşleri: Odak Grup Görüşmesi” isimli çalışmalarında ankete katılan öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı kapsamında ortaokul öğrencilerine yirmi iki kitap önerdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Aynı çalışmada ulaşılan bir diğer sonuç ise öğretmen adaylarının kitapların renkli ve resimli olması gerektiğini düşünmelidir.

Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünlerini takip etmeleri sağlanmalı, öğretmenler çocuk kitaplarının biçim ve içerik yönünden sahip olması gereken nitelikleri bilmeli ve öğrencilere tavsiye ettiği, velilere tanıttığı kitaplarda bu özellikleri göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca çocuk edebiyatı dersi almayan öğretmenlerin hizmet içi eğitim aracılığı ile bu eksiklerini kapatmaları için bir fırsat sunulabilir.

Bilindiği gibi eğitim ailede başlayıp okulda devam eden bir süreçtir. Bu nedenle ailelerin bilinçlendirilmesi de son derece önemlidir. Çocuğun kitapla erken karşılaşması onun için bir avantaj görülmektedir.

Öğretmenler okula yakın bir kitapçıya gezi düzenleyebilir, bir yazarla imza etkinliği gerçekleştirebilir, kitap tanıtım broşürleri dağıtabilir, konuyla ilgili sempozyumlara katılabilir, sınıf ve okul kütüphanesi kurmak için etkinlikler düzenleyebilir, kitaplardan uyarlanan film veya çizgi filmleri öğrencilere izlettirebilir. Bunlar ve benzeri etkinliklerle çocuk edebiyatı kuramdan kurtulup uygulamaya dönüşerek çocukta okumaya ilişkin olumlu duygular geliştirilebilir. Bu şekilde çocuk edebiyatı daha verimli bir hâle gelecektir.

Kaynakça

- Can, D. (2014). Çocuk Edebiyatı Kuramsal Yaklaşım. Konya: Eğitim Yayınevi.
- De Vaus, D.A. (2001) Research Design in Social Research, Sage Publications, London.
- Dilidüzgün, S. (2006). Çocuk Edebiyatı Eleştirisinin Temelleri ve Türkiye'de Çocuk Edebiyatı Eleştirisi. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara.
- İlkhan, İ. ve Akyüz, B. (2006). Batı ve Türk Edebiyat Üçgeninde Çocuk Edebiyatının Karşılaştırılması ve Türkiye'deki Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Yaklaşım. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara.
- İpşiroğlu, Z. (2006). Çocuk Yazını Eleştirisi. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara.
- Kuran, Ş. ve Ersözlü, Z. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatına İlişkin Görüşleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Haziran 2009, Cilt VII, Sayı: 1, 1-17.
- Kurt, E. ve Arslan N. (2017). Türkçe Öğretmen Adaylarının Çocuk Edebiyatı Eserlerine Yönelik Görüşleri: Odak Grup Görüşmesi. International Journal of Language Academy. Volume 5/3 Summer 2017 p. 304/313 ss. 304-313.
- Maltepe, S. (2009). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçebilme Yeterlilikleri. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt 12, Sayı 21, ss. 398-412.
- Mert, E. (2016). Çocuk Edebiyatı Eleştirisinin Türkçe Öğretmen Adaylarının Çocuk Kitaplarını Gelişim Düzeylerine Göre Ayırıştırma Becerisine Etkisi. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt - Sayı: 18 - 2.
- Oğuzkan, F. (2013). Çocuk Edebiyatı. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). Çocuk ve Edebiyat. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Şirin, M. (2016). Çocuk, Çocukluk, ve Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi. Gazi Eğitim Fakültesi.Türkçe Öğretiminde Çocuk. TÜBAR-XIII-Bahar.
- Yakar, Y.,Yılmaz, O. ve Arslan, M. (2016). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı Kavramlarına İlişkin Algıları. Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 17, 95-105.
- Yılmaz, O. (2016). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Dersine İlişkin Düşünceleri Üzerine Olgubilimsel Bir Araştırma. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (31). ss. 33-59.